

POKYNY

o opatřeních k odstranění škod po leteckých útocích.

Všem vedoucím okamžitých opatření!

K činnosti vedoucího místní letecké ochrany, která má za účel odvrátiti bezprostřední nebezpečí vyvolaná leteckým útokem (požáry, půruchy plyno- a vodovodu, nekryté elektrické kabely a vedení, zdivo hrozici sesutím atd.), jakož i poskytnouti první pomoc postiženým osobám (vyproštění zasypaných, ošetření zraněných, odstraňování mrtvých atd.), přistupuje bezprostředně činnost vedoucího obce jako vedoucího okamžitých opatření.

Vedoucí okamžitých opatření může požadavkům na něho kladeným vyhověti jen tehdy, provedl-li vhodné předběžné práce tím, že připravil účelnou organizaci a že vybral způsobilé síly, které jsou připraveny, aby v hodině nebezpečí plnily energicky a vytrvale úkoly jim přikázané a které jsou s to v daném případě zvládnoouti i nepředvídanou situaci. Ježto výsledek ochranných opatření závisí na zdatnosti a připravenosti povolaných sil, jest vedoucí okamžitých opatření povinen věnovati zeela zvláštní péči tomu, aby na každé místo byl určen nejschopnější muž, a sám se přesvědčiti o jeho výkonech.

Nejdůležitějšími organizačními úkoly vedoucích okamžitých opatření jsou:

- I. Zřízení shromaždišť (str. 2)
- II. Umisťování osob, které leteckými útoky pozbyly přistřeši (str. 2)
- III. Záchrana movitého majetku a jeho úschova (str. 3)
- IV. Stravování osob leteckými útoky postižených (str. 3)
- V. Věcné vybavování poškozených (str. 5)
- VI. Plynulé zásobování předměty denní potřeby (str. 5)
- VII. Ošetřování zraněných a pohřbívání obětí (str. 5)
- VIII. Péče o zvířata (str. 6)
- IX. Připravení dopravních prostředků (str. 6)
- X. Odstranění škod způsobených pumami (str. 6)

Jak nutné nasazení již stávajících zařízení, tak i organisace nadřazené protiletecké ochrany vyžadují, aby všechny obce se postaraly o určitá zařízení a aby v jistých věcech bylo postupováno jednotně. Jinak by nebyla zaručena nutná vzájemná součinnost místních opatření s opatřením nadřazenými, jak jest toho zapotřebí, aby nastalé škody osobní a věcné byly co nejrychleji a nejsnadněji odstraněny. Jen z tohoto důvodu se vydávají o jednotlivých opatřeních přesné pokyny. Zbývá pak ještě celá řada otázek, které nutno samostatně řešiti podle místních poměrů a prostředků.

V jednotlivostech se nařizuje toto:

I. Zřízení shromaždišť.

Shromaždiště jsou určeny pouze k tomu, aby podle výkazů o ubytovací možnosti v jednotlivých nouzových útulcích, které se nalézají v obvodu shromaždiště, přikazovaly nouzové přibytky postiženým osobám, které budou mít podle vzoru vyhotovený poukaz na ubytování. Jakékoli delší prodlévání ve shromaždišti, ku př. za účelem vyplnění nějakých formulářů, není za žádných okolností povolen. Postižení smějí meškat ve shromaždišti pouze několik minut.

Shromaždiště jest zřídit ve všech částech větších obcí. K tomu se zvláště hodí úřadovny všem obyvatelům známé, jako policejní stanice, obecní úřady atd. Místa škody buděž opatřena návěstími, která odkazuji na příslušné shromaždiště.

II. Umisťování osob, které leteckými útoky pozbyly přistřeši.

a) Druhy přistřeší.

Ve všech místech protiletecké ochrany jest připraviti zvláštní nouzové útulky

1. pro muže a pro chlapce starší 10 let
2. pro ženy a pro děti mladší 10 let.

Jestliže v některých místech útulky pro osoby uvedené pod č. 1. a 2. mají být zřízeny v téže budově, budiž postaráno o to, aby byly od sebe odděleny umístěním v různých poschodích, anebo v různých křídlech budovy. Počet ubytoven budiž, pokud možno, takový, aby v nich značný díl obyvatelstva mohl být umístěn.

b) Vybavení nouzových útulků.

1. Pro nouzové útulky budiž zaopatřeno tolik lůžek nebo slamníků, jak to odpovídá ubytovací možnosti, a tyto předměty buděž také, pokud možno, připraveny. **Přichystaných lůžek má být výhradně použito k vybavení nouzových útulků, které jsou k disposici pro ženy a děti.**

2. **Materiál k naplnění slamníků** (sláma, dřevitá vlna) jest si vyžádati u skladu, které přísluší ke každému útulku. Příslušná skladu (na statcích, u zemědělců, ve velkostájích atd.) oznamí se vedoucímu úřadovny pro péči o útulek [viz písm. b) č. 5], aby v případech potřeby mohl ihned dátí slamníky naplniti. Majitelé skladu slámy buděž vyrozuměni, že jsou povinni vydati potřebnou slámu proti předložení poukazu vedoucího obce. Poukazy, jež vyhotoví vedoucí obce, buděž svěřeny vedoucím úřadovny pro péči o útulek (dále pouze »úřadovna«), aby jich mohl v případě potřeby použiti.

3. V místech protiletecké ochrany I. řádu budiž připraven přiměřený počet **hotových lůžek**. Pro místa letecké ochrany II. a III. řádu jest slamníky a příkrývky ústředně uskladniti; v případě potřeby jest si je vyžádati u okresního hejtmana — správy z příkazu Říše.

4. V každém útulku musí být kromě o lůžka postaráno o toto:

- o dostatečnou možnost umývání,
- o rádné záchody,
- v každé místnosti o dostatečný počet věšáků na šaty, židlí a o stůl,
- o otop pro kamna, není-li zařízeno ústřední topení,
- o zásobu kávy, nebo čaje,
- o to, aby mohlo být vyvařováno (nezávisle na plyn a elektr. proud) a mohly být připravovány teplé nápoje, a dále o potřebné nádobí a o dostatečný počet pohárů. V útulcích určených pro ženy a děti musí mimo to být po ruce přiměřený počet **ssacích lahvi na mléko** pro nejmenší děti, jakož i větší konve k přinášení mléka.

5. V každém útulku jest vyhraditi **zvláštní místnost pro umístění úřadovny**. V úřadovně ustavová se způsobilý úředník obce, nebo důvěryhodný občan obce jako její vedoucí a jemu se přidělí přiměřený počet pomocníků a pomocnic. **Hledě k důležitosti funkci, které vedoucí úřadovny zastávají, budiž jejich výběr proveden se zvláštní pečlivostí.** U útulků pro ženy a děti přiděluji se vedoucímu výhradně pomocnice, ošetřovatelky dětí atd.

Úkoly úřadoven jsou zejména:

- a) vyplňování přijímacích seznamů,
- b) udržování klidu, pořádku a čistoty v místnostech nouzového útulku,
- c) včasné opatření, připravení a rozdělení potravy určené pro malé děti, a opatrování těchto dětí,
- d) péče o staré a churavé osoby,
- e) rozdělení ubytovaných osob do stravoven (hostinců) přikázaných útulků, nemá-li útulek vlastní kuchyně,

- f) pomoc při pátrání po rodinných příslušnících,
- g) provedení všech opatření při přepravě do jiných útulků,
- h) dohled nad celým zařízením nouzového útulku a udržování jeho v řádném stavu.

Vedoucí úřadovny a jeho pomocníci buděž včas se svými funkciemi obeznámeni. Zařizovací předměty úřadovny samotné (psací náčiní, stoly, židle atd.), jakož i ostatní zařízení útulku (nádobí, vařiče, láhve na mléko, gumové cucáky, příruční lékárny atd.) jest po sepsání inventáře uložiti **na takovém místě v připraveném útulku, kde tyto věci lze uzamknouti**; příslušný klíč obdrží vedoucí úřadovny k věrné ruce.

Vedoucí úřadovny a jeho pomocné síly odeberou se ihned po skončení leteckého útoku do svého nouzového útulku a připraví vše potřebné k přijetí přikazaných poškozených. Vyklizením školních místností a naplňováním slamníků jest nejlépe pověřiti školníky a síly jím přidělené.

6. V úřadovně jest v místech protiletecké ochrany I. a II. rádu zároveň zařídit výdejnu »Průkazu a dokladu o zaopatření osob postižených leteckými útoky« (viz příl. 1), jakož i potravinových lístků a jiných odběrných listů (viz též č. 5).
7. Poněvadž nouzové útulky musí být co nejdříve opět uvolněny, aby mohly být vráceny svému vlastnímu účelu, příp. aby mohly být použity pro opětnou potřebu, jest zvláště naléhavým úkolem vedoucího obce, aby osoby, jež leteckými útoky pozbyly přistřeší, umístil v trvalých příbytecích. K trvalému ubytování lze použít:
  - a) prázdných bytů nebo místností, kterých lze užívat za byty (obchody, taneční síně, atd.),
  - b) větších bytů, které v případě nutnosti poskytnou místo druhé rodině (vlád. nař. č. 103/43 Sb., §§ 16, 17),
  - c) budov, nebo jejich částí, které po omezení dosavadního způsobu užívání bez větších stavebních úprav mohou sloužit za byty (musea, dílny, skladiště, kláštery atd.).
8. Nestačí-li stávající nouzové útulky nebo trvalé příbytky přes využití všech místních možností, mají s patřičným odůvodněním a s udáním počtu rodin a jejich členů — v nutném případě telefonicky — požádati o umístění: vedoucí obcí protiletecké ochrany I. rádu bezprostředně u generálního referenta pro nadřazenou protileteckou ochranu, ostatní vedoucí obci u příslušného hejtmana — správy z příkazu Říše.

III. Záchrana movitého majetku a jeho úschova.

- a) Včasná záchrana šatů, prádla, ložního prádla, postelí, skřini a ostatního domácího nářadí z ohrožených nebo k obývání již nezpůsobilých bytů patří k nejdůležitějším úkolům vedoucích obcí. Čím více předmětů může být zachráněno, tím snazší jest znovařízení nových bytů a opětne zřízení rodinného společenství osob, které pozbyly přistřeší.
- b) Aby mohlo být zjištěno, komu patří zachráněné předměty, jest přiměti obyvatelstvo v poučovací akci prováděné **dům od domu**, aby svůj majetek označilo (pevné přívěsné štítky na jednotlivých kusech, nálepkové štítky po př. přímo nápis jména na vnitřní nebo zadní stěně nábytku atd.).
- c) Vedoucí obcí zřídí v poměru k velikosti obce pracovní kolony k záchranně domácího nářadí, jež se ihned po pumovém útoku přihlásí u velitelství vedoucího obce. Ten je přikáže na místa, kde vznikla škoda. Po dobu záchranných prací na místech škod podléhají rozkazům vedoucího místní protiletecké ochrany.
- d) Vozidla potřebná k odvezení zachráněných předmětů buděž zajištěna v dohodě s vedoucím jízdní pohotovosti a s místní dopravní živností. Ve větších místech protiletecké ochrany jest účelné, zřídit ze členů dopravní živnosti štáb pro nasazení. Nasazení provedou tito samostatně podle pokynů vedoucího obce.
- e) **Pro úschovu** jest předem vyhledati vhodná, před vlivy povětrnosti chráněná místa (prázdné krámy, sklady, kolny atd.), v nichž mohou být zachráněné předměty zabezpečeny před poškozením a krádežemi. Pro každý sklad bud určen správce, jenž zapíše dodané předměty do seznamu a později je vydá jejich vlastníkům, kteří se vykáží »Průkazem a dokladem o zaopatření osob postižených leteckými útoky« a příjem potvrdí.

IV. Stravování postižených (viz k tomu příl. nařízení, příloha 2).

- a) Pokud se postižení zúčastní záchranných a vyklizovacích prací na místě škody, obdrží první stravování z polních kuchyní. Vedoucí obcí protiletecké ochrany I. a II. rádu, v posledních pak případně prostřednictvím okresního hejtmana — správy z příkazu Říše, zajistí příslušným ujednáním s místními služebnami německé branné moci nebo vládního vojska nasazení polních kuchyní.

V nouzových útulech bud pro přibylé osoby bez přistřeší připraven, pokud možno, ihned teplý nápoj, zvláště za chladného počasi. Ohledně potřebných prostředků pro jeho přípravu a příležitosti k vaření viz u II, písm. b, č. 4.

b) Po dobú pobytu v nouzových útulcích jest zabezpečiti společné stravování, má-li útulek vlastní, dostatečně velikou kuchyni, nebo stravování v hostincích, není-li tomu tak. Osoby umístěné v nouzových útulcích bez vlastní kuchyně rozdělí se podle plánu do určitých hostinců v okolí nouzového útulku.

1. Osoby, které obdrží společnou stravu, odevzdají své potravinové lístky — pokud je mají — v úřadovně. Vedoucí úřadovny, nebo osoba pověřená vedením kuchyně vyžádají si podle počtu ubytovaných osob na podkladě stravovací tabulky potřebná množství potravin od obchodů potravinami přikázaných nouzovému útulku. Dodavatelům jest vydati zálohové odběrní listy, které připraví a vedoucím úřadovny k věrné ruce dodá hospodářský úřad obce.

Stravovací tabulku vypracuje hospodářský úřad obce. Z tabulky musí být zřejma množství potravin, jež jednotlivé osobě přísluší na den podle sazeb (dávek) zvláštního potravinového lístku (LS), takže jednoduchým znásobením počtu osob právě stravovaných může být snadno vypočteno denní množství, jež má být dánou kuchyni k disposici.

Vedení kuchyně jest svěřiti vždy zvláště spolehlivé osobě, aby stravovaní obdrželi vždy své plné denní dávky.

2. Při stravování v hostincích obdrží každá osoba, jež o svůj potravinový lístek přišla, v úřadovně zvláštní potravinové lístky pro osoby postižené leteckými útoky (LS) nejdříve na 3 dny.

V přikázaném hostinci odevzdává se na každé jídlo příslušný počet známeck normálního lístku nebo zvláštního potravinového lístku. Vedoucí obci sjednají s majiteli hostinců potřebnou dohodu, zvláště pak stanoví, které ústřížky jest odevzdati za jednotlivá jídla a které ústřížky při úplném denním stravování (snídaně, oběd a večeře). Vedoucí úřadovny jest přiměti, aby dozírali nad řádným stravováním v přikázaných hostincích.

3. Skončení pobytu v nouzových útulcích:

- a) **osoby, jež budou převedeny do některého jiného nouzového útulku v místě škody, podrží potravinové lístky jim přidělené.**
- b) **Osoby, které budou převedeny jednotlivě nebo ve sběrném transportu do nouzového útulku v některé jiné obci, musí být opatřeny potravinovými lístky na tři dny a stravou na jeden den.**
- c) **Osoby, které najdou přistřeši u přibuzných nebo známých nebo kterým bude přikázán nouzový byt, musí mít potravinové lístky nebo zvláštní potravinové lístky na 3 dny. Při zvlášl velké vzdálenosti obce nového přistřeši mohou být vydány lístky na 6 dní pro osobu.**

4. Zásobování mlékem pro děti umístěné v nouzovém přistřeší, zvláště pro malé děti, jest zajistiti za všech okolnosti. Pro každý nouzový útulek jest určiti blízkou prodejnu mléka. Jest účelné, vyjednat s velkými dodavateli mléka (mlékárnami), aby v den po provedeném útoku přivezli do zásobované obce k témtu určeným prodejnám zvýšená množství mléka. Pro děti do 14 let jest vydati lístky na mléko opatřené razitkem »Ihned« a odevzdati je přikázané prodejně mléka.

Všechny prodejny mléka buděž vyzvány, aby v takových dnech vzhledem k nejisté dodávce mléka vydaly rodinám bez malých dětí mléko teprve tehdy, až všechny zapsané rodiny s malými dětmi obdrží jim příslušející množství mléka. Pro tento případ jest zajistiti vzájemné vyrovnání mezi prodejnymi mlékama.

5. Výdej potravinových lístků v nouzových útulcích děje se v úřadovně obecním úředníkem. Pro každého takového úředníka bud připravena brašna, nebo kufr, do něhož se uloží ku přenesení potřebné psací náčiní, razítka, razítkové polštářky a potřebný počet potravinových lístků.

Úředník bud pověřen, aby mimo vydávání potravinových lístků vystavoval též zelený »Průkaz a doklad o zaopatření osob postižených leteckými útoky« (viz příl. 1 a poznámku*), jakož i odběrní listy na tkaniny a obuv.

Příjem všech potravinových lístků a odběrních listů jest poznamenati v »Průkazu a dokladu o zaopatření osob postižených leteckými útoky«.

Příslušný hospodářský úřad obce vede výdejní listinu o všech potravinových lístech a odběrních listech předaných úředníku.

Úředník jest povinen odevzdati po skončení akce zbývajici lístky a duplikáty »Průkazu a dokladu o zaopatření osob postižených leteckými útoky« hospodářskému úřadu.

Hospodářský úřad přezkouší porovnáním zbylých lístků, výdejní listiny a zápisů ve výkazech rádný výdej lístků.

Vedoucí obce vyberou úředníky, rozdělí je do nouzových útulků a zasvěti do jejich úkolů.

* Formuláře se opatřují ústředně. O jejich odběru bude vydán zvláštní pokyn.

V. Věcené vybavení poškozených.

- a) Obecní úředník, pověřený vydáváním potravnových lístků v úřadovně, přezkoumává za pomocí pomocníků a pomocnic úřadovny přání poškozených, kteří jsou umístěni v nouzových útulcích, ohledně vybavení tkaninami a obuví a vyhovuje potřebné odběrní listy pro uspokojení náležavé okamžité potřeby. Zboží opatří si poškození u místního maloobchodu. Maloobchodu bylo již uloženo, aby měl přiměřený sklad, takže zvýšená potřeba může být ve většině případů uhrazena.

O vybavení osob postižených leteckými útoky tkaninami a obuví platí výnosy ministerstva hospodářství a práce z 29. 4. 1943 — W I 4 g č. 185.314/43 a z 15. 5. 1943 — W I 6 b č. 252.462/43.

- b) Poškození, kteří nejsou umístěni v nouzových útulcích, obdrží odběrní listy podle stejných zásad u příslušných obecních služeben.

- c) Při stěhování do nouzových bytů buď zabezpečena potřeba nejnultnějšího zařízení potřebného k vedení vlastní domácnosti, se zřetelem k případnému vlastnímu ještě pohotově jsoucímu majetku. Samozřejmě může být — neodvisle od otázky odškodnění — nejdříve dodáno jen nejpřebnější náradí a nábytek k vybavení bytů. Které náradí a části nábytku při totálních škodách budou přiděleny pro každou jednotlivou osobu patřící k rodinnému společenství a které předměty jen jednou pro každou domácnost, jest zjistiti ze seznamu připojeného jako příloha 3.

Potřeba pro jednu rodinu se vypočte násobením počtu osob udaným počtem jednotlivých předmětů, při čemž se odečte vlastní majetek jsoucí ještě k disposici.

- d) Zásadně, pokud potřeba nenabude mimořádných forem, jest dodavatelem místní maloobchod. V úvahu přicházející obchody udržují pro případ potřeby přiměřené skladы.

Nemůže-li již být vzniklá potřeba uhrazena místně, podají o tom zprávu s údajem potřebného množství:

vedoucí obci míst protiletecké ochrany I. řádu přímo generálnímu referentu pro nadřazenou protileteckou ochranu, ostatní vedoucí obci u příslušného okresního hejtmana — správy z příkazu Říše.

VI. Plynulé zásobování předměty denní potřeby.

- a) Všeobecné zásobování předměty denní potřeby nesmí leteckými útoky utrpěti újmu. I po zničení četných obchodů musí prodejní obchodní aparát zůstat v chodu pro narušené zásobování obyvatelstva. Jest proto pečovati o to, aby prodejní kapacita postižené obce, po příp. postižené části obce byla ihned obnovena znovuzřízením poškozených prodejen, zřízením nových prodejen a zavedením pojízdných prodejních stánků příp. trhů; dále okamžitými dodávkami velkoobchodu pro znovuzřízené a nové prodejny.

- b) K účelné připravě a provedení těchto úkolů vytvoří se v místech protiletecké ochrany I. a II. řádu štáb pro nasazení obchodu, který podléhá pokynům vedoucího obce. K štábu pro nasazení náleží: místní vedoucí maloobchodu a po zástupci nejdůležitějších odborných skupin [obchod s potravinami, drogerie, obchod s textiliemi, obchod s obuví, obchod s nábytkem, obchody se zbožím pro domácnost (železné zboží, sklo, keramika)].

Štábu pro nasazení přísluší především:

1. sestaviti plán pro obec nebo části obce, podle něhož by se při úbytku obchodů jmenovaných skupin uvedly opět do chodu závody, a to s cílem, aby zásobování bylo v každém případě zajištěno;
2. připraviti systém hlášení, který by mu umožnil získati přehled úbytků již v dopoledních hodinách po útoku;
3. postarat se ihned podle vypracovaného plánu (1.) a podle došlých hlášení (2.) o obnovení prodejní kapacity;
4. přidržovati jednotlivé majitele obchodů k tomu, aby své případně poškozené prodejní místnosti uvedli opět do pořádku a aby závod — třebas nejprve jen nouzově — pomocně dále vedli;
5. pečovati vhodnými opatřeními (štíty s ukazovateli, vývěskami) o informování obyvatelstva. Vedoucí štábu pro nasazení jsou povinni činiti svá opatření v úplné dohodě s vedoucím obce.

VII. Ošetřování zraněných a pohřbívání obětí.

- a) Vyhledávání zraněných na místech škod, lékařské ošetření v PO — záchranných stanicích a nutný převoz do nemocnice je věcí místního vedoucího protiletecké ochrany.

b) Vedoucímu okamžitých opatření náleží v podstatě:

1. postarat se, aby v nouzových útulcích byly k disposici domácí lékárny a po jedné způsobilé ošetřovatelce k ošetření menších zranění;

2. postarat se, aby byly pohotově dopravní prostředky a doprovodný personál pro převoz zraněných do přespolních nemocnic pro případ, že by přijeti do místního ústavu (místních ústavů) již nebylo možné;
  3. zásobování osob dodaných do nemocnic potravinovými lístky;
  4. zjištění jmen a adres dodaných osob, aby **informační ústředna obce** mohla příslušníky na dotaz zpravit.
- c) Již předem má vedoucí obce jako vedoucí okamžitých opatření v dohodě se správou nemocnice uvážiti o všech opatřeních a nasaditi všechny prostředky, které mu jsou k disposici, aby bylo docíleno co největší pohotovosti místního ústavu (místních ústavů) k přijímání zraněných po leteckých útocích. Zvláštní pozornost jest věnovati možnostem vyhnutí se pro případ, že odpadne nemocnice pro poškození nebo zničení. Nemohou-li již být zranění umístěni pro úplné obložení místních nemocnic, opatří si vedoucí okamžitých opatření v místech protiletecké ochrany I. řádu pokyn přímo u generálního referenta pro nadřazenou protileteckou ochranu, vedoucí okamžitých opatření v ostatních místech protiletecké ochrany pak pokyn u příslušného okresního hejtmana — správy z příkazu Říše.
- d) Při větších leteckých útocích, které si vyžádají zvýšený počet obětí, mohou vzniknouti obtíže při opatřování potřebného počtu rakví. Vedoucí okamžitých opatření nechť se proto přesně informují o nynějších skladech rakví a nechť zjistí, jaký počet rakví mohou truhláři - výrobcí rakví ve třech dnech vyrobít. Podle toho jest učiniti přiměřená opatření. Nedostatek dřeva vyžaduje samozřejmě, aby při zhotovování rakví bylo použito nejjednodušších druhů dřeva, nejprostšího tvaru a nejjednoduššího nátěru.

VIII. Péče o zvířata.

Ve všech místech protiletecké ochrany jest se postarat o vhodné budovy (přistřešky, kůlny, remisy atd.), které by mohly sloužiti k umístění zvířat, jichž stáje byly zničeny nebo se přechodně staly nepoužitelnými. Zařízení ke krmení a napájení, jakož i krmivo jest udržovati po ruce. Pro dohled na zvířata a péči o ně jest ustanoviti věci znalé osoby, které se po leteckých útocích ihned dostaví na svá místa a tam vyčkají příp. příhonu zvířat.

Místního vedoucího protiletecké ochrany v místech protiletecké ochrany I. řádu jest vyrozuměti o tom, na kterých místech by bylo možno zvířata takovým způsobem umístiti, aby tam mohl dátí dopraviti zachráněný dobytek.

Pokud nelze zachráněný dobytek přivésti zpět do jeho původních stájí, jest jej ihned rozdělit do stájí, které jsou k disposici.

IX. Připravení dopravních prostředků.

Všechn vozový park, který je k disposici, bude po leteckých útocích požadován v mimořádné míře. Jest proto žádati, aby motorová vozidla byla pohotově jen tenkrát, nejsou-li jiné dopravní možnosti po ruce nebo nejsou-li vhodné. K zamezení toho, aby neužitečně nebyl promarňován čas nebo nebylo mrháno pohonnými látkami, bud každý rozkaz k jízdě dáván s přesným údajem cíle a doby a nasazení bud připraveno tak, aby pro motorová vozidla nevznikaly zbytečně dlouhé čekací doby.

Nelze-li vystačiti s parkem motorových vozidel, jež vlastní obec, budou potřebná motorová vozidla požadována u příslušných vedoucích jízdni pohotovosti.

Nelze-li vystačiti s dopravními prostředky, které jsou v místě k disposici, učini vedoucí okamžitých opatření v místech protiletecké ochrany I. řádu hlášení generálnímu referentu pro nadřazenou protileteckou ochranu, a to s udáním potřebného počtu a účelu dopravy. Vedoucí obce v místech protiletecké ochrany II. a III. řádu učini hlášení příslušnému okresnímu hejtmanu — správě z příkazu Říše.

X. Odstranění škod způsobených pumami.

a) Vyklizení ulic.

Jedním z prvních úkolů vedoucího okamžitých opatření je zasazení oddílu pro vyklizení ulic. Odklizení střepin, tašek a ssutin zdiva z ulic je předpokladem pro přísnu vozidel a tím i pro rychlé a účinné zasazení organizovaných sil.

Obyvatelé ulic přímo nepostižených buděž zavázáni k tomu, aby ihned po útoku očistili jízdni dráhu od střepin a trosek.

b) Zásobení plynem, proudem a vodou.

Z osazenstva městských podniků a jiných vhodných sil v místě jest vytvořiti zvláštní oddíly, které se zasadí k odstranění škod způsobených na vedení plynovém, vodovodu a vedení elektrickém. Jim přísluší především odstranění škod vzniklých přímo v zásobovacích zařízeních s tím cílem, aby porušené zásobování obce, zejména světlem a vodou, bylo ihned opět obnoveno.

Při tom je zajištění zásobování vodou nejnaléhavější a musí proto být v každé obci pečlivě připraveno. Je-li nedostatek vody zaviněn poškozením vodních zařízení, bud až do opětného uvedení zařízení do chodu obyvatelstvo zásobováno vodou podle ulic v určité době denní zasazením kropicích a tankových vozů. Jsou-li k disposici studně s nezávadnou vodou, jest je zahrnouti do akce, mající za úkol zásobování vodou.

Zůstanou-li vodní zařízení nepoškozena, jest především odstraniti škody na hlavních vodovodních vedeních. Do opětného zřízení domovních vedení bud obyvatelstvu dána možnost, aby si vodu potřebnou pro domácnost opatřovalo z hydrantů.

c) Odstraňování škod na stavbách (všeobecné).

1. Vedoucí okamžitých opatření má po leteckém útoku ihned zahájiti šetření o vzešlých škodách, aby si tak opatřil přehled o celkové škodě, která byla způsobena. Šetření provedou nejvhodněji všechny sily městského stavebního úřadu, ve venkovských obcích především v místě usedlí stavitelé, přibravše později úředního technika okresního úřadu.
2. Po zjištění škod jest rozděleni jednotlivé případy podle stupňů naléhavosti. Škody na budovách úředních, na zásobovacích zařízeních a na jinakých důležitých, obecnému blahu sloužících objektech jest v prvé řadě odstraniti. Jinak budtež zásadně napraveny především lehké škody, těžké naposled; nutné obývací místnosti a ložnice budtež znova zřízeny před krámy a dílnami, střechy, okna a dveře před zdivem. Na venkově budiž věnována zcela zvláštní pozornost stájím zvířat a stodolám, aby zamezeny byly ztráty na dobytku a zásobách sklizně.

d) Nasazení pracovních sil.

1. Vedoucí okamžitých opatření má za účelem odstranění stavebních škod tyto místní sily k nasazení:
    - a) mimopodnikové místní odklizovací oddíly [= A-oddíly (nevyučené sily)], které všeobecně používají z pracovních a odborných sil městské správy a jsou zesileny místními živnostmi;
    - b) A-oddíly a B-oddíly utvořené z osazenstva místních závodů zaměstnávajících méně než 200 mužů;
    - c) A-oddíly a B-oddíly utvořené z osazenstva místních závodů zaměstnávajících více než 200 mužů. Početní síla oddílů A a B uvedených pod b) a c) činí 10% mužského osazenstva závodů. Oddíly smějí být nasazeny jen po předchozím schválení a jen na kratší dobu, poněvadž jsou k disposici především závodům samým. Vedoucí obcí dostali k tomu bližší pokyny.
- Nepostačí-li místní sily, mohou být vyžádány dodatečné další kolony řemeslníků a pracovní sily. Požádati o ně mají:
vedoucí obcí míst protiletecké ochrany I. řádu u generálního referenta pro nadřazenou protileteckou ochranu,
ostatní vedoucí obcí u příslušného okresního hejtmana — správy z příkazu Říše.

Při dožádání jest uvést:

- a) které okolnosti činí nutným nasazení sil nikoli jen místních,
- b) které odborné skupiny se potřebují (sklenáři, pokryvači, pomocní dělníci atd.),
- c) kde a u koho se mají hlásit dostavivší se kolony k nasazení určených řemeslníků a oddíly pokud se týče jejich vedoucí.

Dožádání o nasazení pracovních sil nikoli jen místních má se státi písemně. Telefonická dožádání budtež ihned potvrzena písemně.

2. Je nezbytně nutno, aby pro nasazení pracovních sil přicházejících odjinud bylo vše náležitě připraveno.

Zejména jest se postarat:

- a) o možnost dopravy k místu škody, je-li velmi vzdáleno od železniční stanice,
- b) o dostatečný materiál, aby s prací mohlo být ihned započato,
- c) o čisté ubytování pro všechny pracovní sily,
- d) o řádné stravování.

e) Obstarávání materiálu.

1. Materiál nutný k odstranění stavebních škod budiž vzat především ze zásob místních živností. Je-li dána zvláštní nutnost okamžitého odstranění škody, může být materiál vzat také z místních stavenišť; budiž co nejdříve zase nahrazen.

Nestačí-li materiál, požádati o něj s přesným udáním účelu a potřeby:

vedoucí obcí míst protiletecké ochrany I. řádu u generálního referenta pro nadřazenou protileteckou ochranu, ostatní vedoucí obcí u příslušného okresního hejtmana — správy z příkazu Říše.

2. Žádosti musí předcházetí přísné odborné přezkoušení, jakého množství je třeba k odstranění škody. Se zretelem na nedostatek stavebních hmot budiž vyžádáno jen množství nezbytně nutné. Tvoření rezervních skladů jakýchkoli stavebních hmot je zakázáno a mělo by za následek přísné potrestání odpovědných činitelů. Potřebný materiál bude v případě potřeby rychle a v dostatečném množství dodán.

**Eintragungen über Schadenersatz und
Räumungsfamilienunterhalt /FU/**

**Zápis o náhradě škody a o výživě
vyklizené rodiny**

1. Ist Antrag bei der Feststellungsbehörde eingebracht?: nein — ja bei
Byl podán návrh u zjišťovacího úřadu?: ne — ano u

2. Welche Behörde zahlt Räumungs-FU?
Který úřad hradí výživu vyklizené rodiny?

3. Eintragungen über Ausstattungsbeihilfen und Vorauszahlungen nach der KSSchVO:
Zápis o vybavovacích přispěvcích a o platech předem podle nařízení o válečných
věcných škodách:

Betrag Částka	gezahlt am placena dne	Betrag Částka	gezahlt am placena dne

4. Eintragungen über sonstige Zuteilungen durch Fürsorgeeinrichtungen:
Záznamy o jiných přidělech prostř. sociálních zařízení:

5. Vermerke:
Záznamy:

Ausweis u. Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte

**Průkaz a doklad o zaopalení osob
postižených leteckými útoky**

Nr.

Č.

Ausgabeort:

Místo vydání:

Ausgabestelle:

Výdejna:

Inhaber des Ausweises: — Vlastník průkazu:

Name — Příjmení	Vorname — Kt. jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.

Beruf Povolání	Staatsangehörigkeit Státní příslušnost
Bish. Wohnort: Dosavadní bydliště:	Bish. Wohnung: (Strasse, Nr.) Dosavadní byt: (ulice, č.)

Ehefrau: — Manželka:

Vorname — Kt. jméno	Mädchenname Rodné jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.

Kinder: — Děti:

Vorname — Křestní jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.

Sonstige Haushaltsmitglieder (Name, Geb.-Tag, Geb.-Ort)
Jiní příslušníci domácnosti (jméno, datum a místo narození)

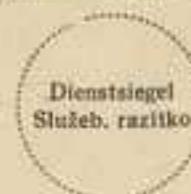
Die Vorgenannten haben durch den Fliegerangriff auf
Jmenování utrpěli (totální) škodu náletem na
(totalen) Schaden erlitten (u. sind obdachlos)*.
(a jsou bez přístřeší)*.

Alle Behörden u. Dienststellen werden um weitgehende Unterstützung gebeten
Všechny úřady a služebny se žádají, aby postiženým vše možně vyšly vstříc.

V , den
Gültig 2 Monate v. Tage d. Ausstellung

Verlängert bis
Prodlužuji do

* Nichtzutreffendes ist zu streichen.
*) Nebodlej se budíž skrtnuto.

Unterschrift — Podpis
Plati 2 měsíce ode dne vystavení

Betreuungsnachweis — Doklad o zaopatření

1. Vorübergehende Unterbringung.
Přechodné ubytování.

a) in der Notunterkunft
v nouzovém útulku
Aufnahmeverzeichnis Nr.
seznam o přijetí č.
untergebracht vom
ubytován(a) od

bis
do

b) verlegt in die Notunterkunft
přemístěn do nouzového útulku
Aufnahmeverzeichnis Nr.
seznam o přijetí č.
untergebracht vom
ubytován(a) od

bis
do

c) abgerichtet am
přestěhoval(a) se dne
zur vorläufiger Unterkunft bei
k prozatímnímu ubytování u
neue Anschrift
nová adresa

nach
do

2. Möbel u. Hausart wurden /ganz/ teilweise /nicht/ gerettet.
Nábytek a domácí náradí byly (zcela) zčásti (nebyly) zachráněny.

Sind eingelagert bei _____; im Lager
Jsou uskladněny u _____; ve skladisti

3. Langfristige Unterbringung
Trvalé ubytování
neue Wohnung in _____, Straße _____
nový byt v _____, ulice _____
bezogen am _____
nastěhoval(a) se dne _____
Quartiergeber _____
bytný _____

4. Verpflegung und Ausstattung
Stravování a vybavení

a) Lebensmittelkarten (LS) erhalten
potravinové listky (LS) obdržel(a)

Stück für die Zeit vom _____ bis _____
kusů na dobu od _____ do _____
Stück für die Zeit vom _____ bis _____
kusů na dobu od _____ do _____

b) Reiseverpflegung erhalten für
stravu na cestu obdržel(a) pro _____
Tag(e)
den (dny)

c) Textil- und Schuhwaren
textilie a obuv

1. Bezugsscheine erhalten für
odběrní listy obdržel(a) pro _____

2. Bekleidungsstücke (in natura) erhalten:
součástky oděvu (in natura) obdržel(a): _____

d) Eintragungen über sonstige Zuteilungen (Kohle, Seife, Möbel u. dgl.);
záznamy o jiných přidělech (uhli, mýdlo, nábytek a pod.): _____

e) Eintragungen über ausgegebene Belege (Haushaltspapiere, Kohlenbezugsausweise,
Abmeldungen, Reisescheine u. dgl.);
záznamy o vydanych dokladech (listky pro domácnost, výkazy o dodávkách uhlí,
odhlášky, cestovní průkazky a pod.): _____

(In die normale Versorgung übernommen am _____
(Do normálního zásobování převzat(a) dne _____)

in _____ v _____)

**Eintragungen über Schadenersatz und
Räumungsfamilienunterhalt /FU/**

**Zápis o náhradě škody a o výživě
vyklicené rodiny**

1. Ist Antrag bei der Feststellungsbörde eingebroacht?: nein — ja bei
Byl podán návrh u zjišťovacího úřadu?: ne — ano u

2. Welche Behörde zahlt Räumungs-FU?
Který úřad hradí výživu vyklicené rodiny?

3. Eintragungen über Ausstattungsbeihilfen und Vorauszahlungen nach der KSSchVO:
Zápis o vybavovacích přispěvcích a o platech předem podle nařízení o válečných
věcných škodách:

Betrag Částka	gezahlt am placena dne	Betrag Částka	gezahlt am placena dne

4. Eintragungen über sonstige Zuteilungen durch Fürsorgeeinrichtungen:
Záznamy o jiných přidělech prostř. sociálních zařízení:

5. Vermerke:
Záznamy:

Ausweis u. Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte

**Průkaz a doklad o Zaopatření osob
postižených leteckými útoky**

Nr.

Č.

Anlage 1
Příloha 1

Ausgabeort:
Místo vydání:

Ausgabestelle:
Výdejna:

Inhaber des Ausweises: — Vlastník průkazu:

Name — Příjmení	Vorname — Kr. jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.
Beruf Povolání	Staatsangehörigkeit Státní příslušnost		
Bish. Wohnort: Dössavadni bydliště:	Bish. Wohnung: (Strasse, Nr.) Dössavadni byt: (ulice, č.)		

Ehefrau: — Manželka:

Vorname — Kr. jméno	Mädchenname Rodné jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.

Kinder: — Děti:

Vorname — Křestní jméno	Geb.-Tag — Dat. nar.	Geb.-Ort — Místo nar.

Sonstige Haushaltsglieder (Name, Geb.-Tag, Geb.-Ort)
Jiní příslušníci domácnosti (jméno, datum a místo narození)

Die Vorgenannten haben durch den Fliegerangriff auf
Jmenovaní utrpěli (totální) škodu náletem na
(totalen) Schaden erlitten (u. sind obdachlos)*.
(a jsou bez přistřeší)*.

vom
ze dne

Alle Behörden u. Dienststellen werden um weitgehende Unterstützung gebeten
Všechny úřady a služebny se žádají, aby postiženým vše možně vysily vstříc.

v den
Gültig 2 Monate v. Tage d. Ausstellung

Verlängert bis
Prodlužuji do

*). Nichtzutreffendes ist zu streichen.
**). Nehodil se buděž likvidovato.

Unterschrift — Podpis
Plati 2 měsíce ode dne vystavení

Betreuungsnachweis — Doklad o zaopatření

1. Vorübergehende Unterbringung.
Přechodné ubytování.

a) in der Notunterkunft
v nouzovém útulku
Aufnahmeverzeichnis Nr.
seznam o přijetí č.
untergebracht vom
ubytování(a) od

bis
do

b) verlegt in die Notunterkunft
přemístěn do nouzového útulku
Aufnahmeverzeichnis Nr.
seznam o přijetí č.
untergebracht vom
ubytování(a) od

bis
do

c) abgereist am
přestěhoval(a) se dne
zur vorläufiger Unterkunft bei
k prozatímnímu ubytování u
neue Anschrift
nová adresa

nach
do

2. Möbel u. Haussart wurden /ganz/ teilweise /nicht/ gerettet.
Nábytek a domácí náradí byly (zcela) zčásti (nebyly) zachráněny.

Sind eingelagert bei ; im Lager
Jsou uskladněny u ; ve skladisti

3. Langfristige Unterbringung
Trvalé ubytování
neue Wohnung in
nový byt v
bezogen am
nastěhoval(a) se dne
Quartiergeber
bytný

, Straße
ulice

4. Verpflegung und Ausstattung
Stravování a vybavení

a) Lebensmittelkarten (LS) erhalten
potravinové listky (LS) obdržel(a)

Stück für die Zeit vom
kusů na dobu od
Stück für die Zeit vom
kusů na dobu od

bis
do
bis
do

b) Reiseverpflegung erhalten für
stravu na cestu obdržel(a) pro

Tag(e)
den (dny)

c) Textil- und Schuhwaren
textilie a obuv

1. Bezugsscheine erhalten für
odběrní listy obdržel(a) pro

2. Bekleidungsstücke (in natura) erhalten:
součástky oděvu (in natura) obdržel(a):

d) Eintragungen über sonstige Zuteilungen (Kohle, Seife, Möbel u. dgl.);
záznamy o jiných přídělech (uhli, mýdlo, nábytek a pod.);

e) Eintragungen über ausgegebene Belege (Haushaltssachen, Kohlenbelegungsansweise,
Abmeldungen, Reisescheine u. dgl.);
záznamy o vydanych dokladech (listky pro domácnost, výkazy o dodávkách uhlí,
odhlášky, cestovní průkazky a pod.);

(In die normale Versorgung übernommen am
(Do normálního zásobování převzata) dne

in
v

Nařízení k IV

pokynů vedoucím okamžitých opatření o opatřeních k odstranění škod po leteckých útocích.

Stravování osob postižených leteckými útoky.

1. Společné stravování při nouzovém ubytování s kuchyní [viz pokyn IV, písm. b), č. 1].

Při ubytování se společným stravováním odevzdají ubytované osoby své potravinové lístky, pokud je mají, v úřadovně pro péci o útulek. Od lístků budou za každý den plného společného stravování odděleny příslušné ústřížky. **Při odchodu ze společného stravování** obdrží každý své potravinové lístky zpět, pokud mají ještě ústřížky pro plné zaopatření nejméně tří dnů. Jinak budiž vydán zvláštní potravinový lístek »LS« jako ostatním ubytovaným osobám, jímž se potravinové lístky ztratily.

Pro potřebu společné kuchyně prvých tří dnů po přijetí osob, které leteckými útoky pozbyly přistřeši, buďtež vystaveny zálohové odběrní listy pro dávku normálního spotřebitele a to pouze podle počtu hlav osazenstva bez ohledu na rozdílné dávky u jednotlivých skupin věku. Jen pokud jde o mléko, jest míti zřetel na dávky příslušející jednotlivým věkovým skupinám. Odběrní listy buďtež orazítkovány značkou »LS«.

Bude účelné, připravit pro jednotlivé potraviny několik dílčích odběrních listů (na $\frac{1}{2}$ nebo $\frac{1}{4}$ množství), aby celkové množství mohlo být v případě potřeby obstaráno u několika přikázaných dodavatelských firem.

Odběrní listy-LS buďtež připraveny pro jednotlivé nouzové útulky až na datum vydání a podpis, vloženy do obálek náležitě označených a zapečetěných a odevzdány k věrné ruce vedoucímu úřadovny pro péci o útulek (dále jen »úřadovna«).

O odběrných listech »LS« daných k disposici vedoucím úřadovny má výdejna odběrních listů vyhotoviti dvojitý seznam (číslo odběrního listu, množství a druh potravin); originál zůstane za účelem kontroly u výdejny, proklep se uloží s odběrními listy do obálky. Jakmile tyto budou dány do oběhu má vedoucí úřadovny v seznamu u dotčených odběrních listů zanéstí datum vydání. Při zúčtování příp. při dodatečném vyžádání odběrních listů má u výdejny odběrních listů současně předložiti seznam.

2. Stravování osazenstva nouzových útulků bez vlastní kuchyně v hostinci [viz pokyn IV, písm. b) č. 2]

Stravování v hostincích, jimž osazenstvo nouzových útulků bylo přikázáno, stane se proti odevzdání potravinových lístků. Postižení leteckými útoky, jichž potravinové lístky se v důsledku útoku ztratily nebo byly zničeny, obdrží pro osobu bez ohledu na věk pro prvé tři dny zvláštní potravinový lístek »LS«; při dalším pobytu v nouzovém útulku podle okolnosti ještě jednou pro další tři dny.

Pro děti pod 14 let se vydají příslušné mléčné lístky k okamžitému odběru v obchodech k tomu vyhlédnutých; tyto lístky musí být orazítkovány značkou »Ihned«.

Spadá-li doba ubytování v nouzových útulcích na konec zásobovacího období a nepostačují-li potravinové lístky nalézající se v držbě poškozeného, buďtež tyto lístky staženy a za to vydány zvláštní potravinové lístky na tři dny.

Vedoucí okamžitých opatření upraví účelně předem s majiteli vyhlédnutých hostinců způsob stravování. Zejména budiž stanoven, které ústřížky jak normálních potravinových lístků tak i zvláštních potravinových lístků směji být požadovány pro jednotlivá jídla a které ústřížky při úplném denním stravování (snídaně, oběd a večeře).

3. Úprava stravování postižených při odjezdu nebo při přepravě [viz pokyny IV, písm. b), č. 3].

Osoby, které budou převedeny jednotlivě nebo ve sběrném transportu do nouzových útulků v jiných obcích, musí být opatřeny potravinovými lístky na tři dny a stravou na jeden den (cestovní den).

Při přesídlení osob postižených leteckými útoky do trvalého ubytování (nouzový byt), buď na místě škody samém anebo v jiných místech, obdrží každý, kdo nemá normální potravinové lístky k stravování na tři dny, zvláštní potravinový lístek na tři dny nebo při velké vzdálenosti na šest dnů.

Po uplynutí tří dnů odebírají přesídlené osoby na podkladě osvědčení o odhlášení (viz odst. 4) zase normálně potravinové lístky u obce. Potravinové lístky k tomu potřebné buďtež vyžádány včas u příslušného okresního úřadu.

Při odhlášení vystaví se osvědčení o odhlášení (tiskopis) v dvojím vyhotovení, na kterém jest poznamenati, na kolik dní má odhlašovaný potravinové lístky, anebo zvláštní potravinové lístky. Jedno vyhotovení osvědčení o odhlášení (červené) vydá se osobě, která se odhlašuje; jest jejím průkazem o odhlášení vůči nové obci nebo vůči rově výdejně potravinových lístků. Druhé vyhotovení (bilé) zašle se dosavadní výdejně potravinových lístků.

Při odhlášení budiž do »Průkazu a výkazu o zaopatření osob postižených leteckými útoky« zapsán celkový počet potravinových lístků vydaných pro dotčenou osobu a doba, na kterou byly vydány.

Seznam

předmětů k prvnímu zařízení bytů osob postižených leteckými útoky

[k pokynům č. V, písm. c.)]

1. Potřeba každého člena domácnosti

	Počet kusů		Počet kusů
příbor (lžice, vidlička, nůž, kávová lžička)	1	talířek	1
taliř	1	postel (úplná)	1
koflík	1	židle	1

2. Potřeba rodiny

kuchyňský sporák (s pečící troubou)	1	vana	1
kamna	1	drátěné síto	1
lopatka na uhlí	1	sběračka	1
pohrabáč	1	dřevěné lžice	2
hrnce na vaření (vysoké, nízké)	3	kartáč na šaty	1
pekáč	1	kartáč na boty	1
hrnek na mléko	1	kartáč na prani	1
vědro	1	hřeben	1
prádelní hrnec	1	petrolejová lampa	1
mísa	1	nočník	1
konev	1	stůl	1
kuchyňské nože	2	šatník	1
nosič na jídlo (dělnický hrnec)	1	kuchyňská skříň	1
umyvadlo	1		

Doplňky u rodin s malými dětmi

dětský kočárek	1	gumové cucáky	2
láhev pro kojence	1	lihový vařič	1

ANWEISUNG

betr. Maßnahmen zur Behebung von Schäden nach Luftangriffen.

An die Leiter der Sofortmaßnahmen!

Neben der Tätigkeit des örtlichen Luftschutzleiters zur Bekämpfung der durch einen Luftangriff hervorgerufenen akuten Gefahren (Brände, Gas- und Wasserrohrbrüche, freiliegende elektrische Kabel und Leitungen, drohender Mauereinsturz usw.) sowie bezüglich der Erstbetreuung der betroffenen Menschen (Ausgrabung Verschütteter, Versorgung Verletzter, Bergung der Toten usw.) setzt unmittelbar die Tätigkeit des Gemeinleiters in seiner Eigenschaft als Leiter der Sofortmaßnahmen ein.

Den an ihn gestellten Anforderungen kann der Leiter der Sofortmaßnahmen nur gerecht werden, wenn er entsprechende Vorarbeit geleistet hat durch Bereitstellung einer zweckmäßigen Organisation und durch Auswahl geeigneter Kräfte, die bereit sind, in den Stunden der Gefahr mit Energie und Ausdauer die ihnen zugewiesenen Aufgaben zu erfüllen und gegebenenfalls auch unvorhergesehene Situationen zu meistern. Da für den Abwehrerfolg die Tüchtigkeit und Einsatzbereitschaft der aufgerufenen Kräfte entscheidend ist, muß es die ganz besondere Sorge der Leiter der Sofortmaßnahmen sein, an jeden Posten den bestgeeigneten Mann zu stellen und sich selbst von seinen Leistungen zu überzeugen.

Die hauptsächlichsten organisatorischen Aufgaben der Leiter der Sofortmaßnahmen sind:

- I. Einrichtung von Sammelstellen (S. 2).
- II. Unterbringung der obdachlos gewordenen Fliegergeschädigten (S. 2).
- III. Bergung und Aufbewahrung des geretteten beweglichen Eigentums (S. 3).
- IV. Verpflegung der Fliegergeschädigten (S. 4).
- V. Sachausstattung der Geschädigten (S. 5).
- VI. Inganghaltung der Versorgung mit täglichen Bedarfsgütern (S. 5).
- VII. Versorgung der Verletzten und Bestattung der Opfer (S. 6).
- VIII. Betreuung der Tiere (S. 6).
- IX. Bereitstellung von Transportmitteln (S. 7).
- X. Beseitigung der Bombenschäden (S. 7).

Sowohl der notwendige Einsatz bereits bestehender Einrichtungen, wie auch die Organisation des überörtlichen Luftschutzes erfordern, daß in allen Gemeinden bestimmte Einrichtungen vorgesehen und gewisse Verfahren einheitlich durchgeführt werden. Andernfalls können die örtlichen und überörtlichen Maßnahmen nicht so ineinander greifen, wie es notwendig ist, um die eingetretenen Personen- und Sachschäden so schnell und reibungslos wie möglich zu beseitigen. Nur aus diesem Grunde werden bezüglich einzelner Maßnahmen genaue Anweisungen gegeben. Es bleibt daneben noch eine Fülle von Angelegenheiten, die entsprechend den örtlichen Gegebenheiten und Mitteln selbstständig zu regeln sind.

Im einzelnen wird nachstehendes angeordnet:

I. Einrichtung von Sammelstellen

Die Sammelstellen haben lediglich die Aufgabe, an Hand von Listen über die Aufnahmefähigkeit der einzelnen Notunterkünfte, die im Sammelstellenbereich liegen, die obdachlos Gewordenen — mit einem vorgedruckten Quartierzettel versehen — den Notunterkünften zuzuweisen. Jeder längere Aufenthalt in der Sammelstelle, etwa zur Ausfüllung irgendwelcher Formulare usw. hat unbedingt zu unterbleiben. Der Aufenthalt der obdachlos Gewordenen bei der Sammelstelle darf nur wenige Minuten in Anspruch nehmen.

Sammelstellen sind in allen Teilen größerer Gemeinden vorzusehen. Geeignet sind besonders jedem Einwohner bekannte Dienststellen, wie Polizeistationen, Gemeindeämter usw. An den Schadensstellen sind Tafeln anzubringen, die zu der jeweiligen Sammelstelle hinweisen.

II. Unterbringung der obdachlos gewordenen Fliegergeschädigten

a) Art der Unterkünfte

In allen Luftschutzorten sind besondere Notunterkünfte bereitzustellen

1. für Männer und Knaben von mehr als 10 Jahren,
2. für Frauen und Kinder von weniger als 10 Jahren.

Sind an einem Orte die Unterkünfte für die unter Ziffer 1 und 2 genannten Personen im gleichen Gebäude vorgesehen, so ist die Abtrennung nach Stockwerken oder Gebäudeflügeln vorzunehmen. Die Zahl der Unterkünfte ist möglichst so zu bemessen, daß in ihnen ein erheblicher Teil der Bevölkerung untergebracht werden kann.

b) Ausstattung der Notunterkünfte

1. Für die Notunterkünfte sind die der Belegziffer entsprechende Zahl von Betten oder Strohsacklagern vorzusehen und, soweit möglich, auch bereitzustellen. **Vorhandene Betten sollen ausschließlich zur Ausstattung der Notunterkünfte für Frauen und Kinder dienen.**

2. **Das Material zum Füllen der Strohsäcke** (Stroh, Holzwolle) ist dem jeder Unterkunft zugehörigen Lager zu entnehmen. Die zugehörigen Lager (in Gutshöfen, bei Landwirten, in Großstallungen usw.) sind dem Leiter der Betreuungsstelle jeder Unterkunft [s. Buchst. b], Ziff. 5] bekanntzugeben, damit er im Bedarfsfalle sofort das Füllen der Strohsäcke veranlassen kann. Die Besitzer der Strohlager sind zu verständigen, daß sie auf Vorweis einer Bescheinigung des Gemeinleiters das Stroh abzugeben haben. Die Bescheinigungen sind von den Gemeinleitern auszustellen und den Leitern der Betreuungsstellen für den Bedarfsfall zu getreuen Händen zu übergeben.

3. In den Luftschutzorten I. Ordnung sind eine entsprechende Anzahl **fertiger Lagerstätten** bereitzuhalten. Für die Luftschutzorte II. und III. Ordnung werden die Strohsäcke und Decken zentral gelagert und im Bedarfsfalle beim zuständigen Bezirkshauptmann — Reichsauftragsverwaltung angefordert.

4. In jeder Unterkunft muß außer den Lagerstätten vorhanden sein:

genügend Waschgelegenheit,
ordentliche Aborte,

in jedem Raum genügend Kleiderhaken, ausreichende Sitzgelegenheit und ein Tisch,
Heizmaterial für die Öfen, — falls keine Zentralheizung vorhanden;

Vorrat an Kaffee oder Tee,

Kochgelegenheit (unabhängig von Gas u. elektr. Strom) zur Bereitung warmer Getränke sowie das dazu notwendige Geschirr und genügend Trinkgefäß.

In den für Frauen mit Kindern vorgesehenen Unterkünften sind außerdem eine entsprechende Anzahl von **Milchflaschen mit Saugern** für die Kleinstkinder sowie größere Kannen zum Einholen der Milch bereitzuhalten.

5. In der Notunterkunft ist ein **besonderer Raum zur Unterbringung der Betreuungsstelle** vorzusehen. Die Stelle ist mit einem geeigneten Beamten der Gemeinde oder einem vertrauenswürdigen geeigneten Bürger der Gemeinde als Leiter und einer entsprechenden Zahl von Helfern und Helferinnen zu besetzen. **Wegen der wichtigen Funktionen, die die Leiter der Betreuungsstelle zu erfüllen haben, ist ihre Auswahl mit besonderer Sorgfalt zu treffen.** Bei Unterkünften für Frauen und Kinder treten zu dem Leiter ausschließlich Helferinnen, Kinderschwestern, usw.

Aufgaben der Betreuungsstelle sind besonders:

- a) Ausfüllung der Aufnahmelisten,
- b) Sorge für Ruhe, Ordnung und Sauberkeit in den Räumen der Notunterkunft,
- c) rechtzeitige Beschaffung, Zubereitung und Verteilung der Nahrung für die Kleinkinder und deren Betreuung,
- d) Betreuung der alten und gebrechlichen Personen,

- e) Aufteilung der Insassen auf die der Unterkunft zugewiesenen Verpflegsstellen (Gaststätten), falls die Unterkunft keine eigene Küche hat,
- f) Hilfeleistung bei der Nachsuche nach Familienangehörigen,
- g) Durchführung aller Maßnahmen beim Abtransport in andere Unterkünfte,
- h) Aufbewahrung und Pflege sämtlicher Ausstattungsgegenstände der Notunterkunft.

Der Leiter der Betreuungsstelle und seine Hilfskräfte sind mit ihren Funktionen rechtzeitig vertraut zu machen. Die Einrichtungsgegenstände der Stelle selbst (Schreibzeug, Tische, Stühle usw.) sowie die sonstigen Einrichtungsgegenstände der Notunterkunft (Geschirr, Kocher, Milchflaschen, Sauger, Hausapotheke usw.) sind nach Inventarisierung **an einen verschließbaren Ort in der vorgesehenen Notunterkunft** zu bringen; den Schlüssel hierzu erhält der Leiter der Betreuungsstelle zu treuen Händen.

Der Leiter der Betreuungsstelle und seine Hilfskräfte haben sich sofort nach dem Ende des Angriffs zu ihrer Notunterkunft zu begeben und alles zur Aufnahme der zugewiesenen Geschädigten herzurichten. Mit dem Räumen der Schulsäle und dem Füllen der Strohsäcke sind zweckmäßig die Hausmeister der Schulen und ihnen zugewiesene Kräfte zu beauftragen.

- 6. In der Betreuungsstelle ist in den Luftschutzorten I. und II. Ordnung zugleich die Ausgabestelle für den »Ausweis und Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte« (s. Anlage 1) sowie die Lebensmittelkarten- und sonstigen Bezugscheine einzurichten (s. auch Ziff. 5).
- 7. Da die Notunterkünfte so schnell wie möglich wieder geräumt werden müssen, um ihrem eigentlichen Zweck und gegebenenfalls erneutem Bedarf zur Verfügung zu stehen, ist es eine besonders dringliche Aufgabe des Gemeindeleiters, die obdachlos gewordenen Fliegergeschädigten in endgültigen Unterkünften unterzubringen. Der endgültigen Unterbringung können dienen:
  - a) leerstehende Wohnungen oder Räumlichkeiten, die als Wohnungen Verwendung finden können (Läden, Tanzsäle usw.),
  - b) größere Wohnungen, die im Notfall einer zweiten Familie Platz bieten (Reg. Vdg. 103/43, §§ 16, 17),
  - c) Gebäude oder Teile von solchen, die unter Einschränkung der bisherigen Benutzung ohne größere Bauarbeiten als Wohnung Verwendung finden können (Museen, Werkstätten, Lager, Klöster usw.).
- 8. Reichen die vorhandenen Notunterkünfte oder endgültigen Unterkünfte trotz äußerster Ausnutzung aller örtlichen Möglichkeiten nicht aus, so ist mit entsprechender Begründung unter Angabe der Zahl der Familien und ihrer Mitglieder — im Notfall telefonisch — ein Gesuch um Unterbringung zu richten:
  - von den Gemeindeleitern der Luftschutzorte I. Ordnung an den Generalreferenten für den überörtlichen Luftschutz unmittelbar,
  - von den übrigen Gemeindeleitern an den zuständigen Bezirkshauptmann — Reichsauftragsverwaltung.

III. Bergung und Aufbewahrung des geretteten beweglichen Eigentums.

- a) Die rechtzeitige Bergung von Kleidern, Wäsche, Bettzeug, Bettstellen, Schränken und sonstigem Hausrat aus den gefährdeten oder unbewohnbar gewordenen Wohnungen gehört zu den wichtigsten Aufgaben der Gemeindeleiter. Je mehr Gegenstände gerettet werden können, desto leichter ist die Wiedereinrichtung der neuen Wohnungen und die Wiederherstellung der Familiengemeinschaft der obdachlos gewordenen Geschädigten.
- b) Damit das Eigentum an geborgenen Gegenständen festgestellt werden kann, ist die Bevölkerung durch eine Aufklärungsaktion **von Haus zu Haus** anzuhalten, ihre Habe zu kennzeichnen (feste Anhängeschilder an den einzelnen Stücken, Aufklebeschilder, bzw. direkte Namensaufschrift auf Innen- oder Rückwand von Möbelstücken usw.).
- c) Die Gemeindeleiter haben je nach Größe der Gemeinde Arbeitskolonnen zur Bergung des Hausrats aufzustellen, die sich sofort nach einem Bombenangriff bei der Befehlsstelle des Gemeindeleiters zu melden haben. Sie werden von diesem an die Schadenstellen gewiesen. Während der Bergungsarbeiten an den Schadenstellen stehen sie unter dem Befehl des örtlichen Luftschutzleiters.
- d) Die zur Abfuhr der geborgenen Gegenstände nötigen Fahrzeuge sind im Benehmen mit dem Fahrbereitschaftsleiter und dem örtlichen Transportgewerbe zu sichern. In größeren Luftschutzorten ist die Bildung eines Einsatzstabes aus Mitgliedern des Transportgewerbes zweckmäßig. Der Einsatz ist von ihnen nach den Weisungen des Gemeindeleiters selbständig durchzuführen.
- e) Für die **Aufbewahrung** sind geeignete, gegen Witterungseinflüsse geschützte Unterbringungsorte vorzusehen (leerstehende Läden, Lager, Schuppen usw.), in denen die geretteten Stücke gegen Beschädigung und Diebstahl sicher gelagert werden können. Für jedes Lager ist ein Verwalter zu bestimmen, der die eingelieferten Gegenstände in eine Liste aufnimmt und später an die Eigentümer, die sich durch den »Ausweis und Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte« auszuweisen und den Empfang zu quittieren haben, ausfolgt.

IV. Verpflegung der Fliegergeschädigten (s. dazu bei. Anordnung, Anlage 2)

- a) Soweit die Geschädigten an den Bergungs- und Aufräumungsarbeiten an der Schadensstelle beteiligt sind, erhalten sie die Erstverpflegung aus den Feldküchen. Die Gemeindeleiter der Luftschutzorte I. Ordnung und II. Ordnung, letztere gegebenenfalls durch Vermittlung des Bezirkshauptmannes — Reichsauftragsverwaltung, haben durch entsprechende Vereinbarung mit den örtlichen Dienststellen der deutschen Wehrmacht oder der Regierungstruppe den Einsatz von Feldküchen zu sichern.

In den Notunterkünften ist für die eintreffenden Obdachlosen möglichst sofort ein warmes Getränk zu bereiten und zu verabfolgen, besonders bei kaltem Wetter. Beziiglich der erforderlichen Zubereitungsmittel und Kochgelegenheit siehe unter II, Buchst. b), Ziff. 4.

- b) Während des Aufenthalts in den Notunterkünften ist Gemeinschaftsverpflegung zu gewähren, falls die Unterkunft über eine eigene entsprechend große Küche verfügt, oder Gaststättenverpflegung, wenn dies nicht der Fall ist. Die Insassen von Notunterkünften ohne eigene Küche werden planmäßig auf bestimmte Gaststätten in der Umgegend der Notunterkunft aufgeteilt.

1. Personen, die Gemeinschaftsverpflegung erhalten, geben ihre etwa vorhandenen Lebensmittelkarten in der Betreuungsstelle ab. Der Leiter der Betreuungsstelle oder die mit der Küchenleitung beauftragte Person fordern nach der Zahl der Insassen gemäß der Verpflegstabelle die erforderlichen Lebensmittelmengen von den der Notunterkunft zugewiesenen Lebensmittelgeschäften an. Den Lieferanten sind Vorschußbezugscheine auszuhändigen, die vom Wirtschaftsamt der Gemeinde vorbereitet und den Leitern der Betreuungsstellen zu getreuen Händen zu übergeben sind.

Die Verpflegstabelle arbeitet das Wirtschaftsamt der Gemeinde aus. Aus der Tabelle müssen die Lebensmittelmengen ersichtlich sein, die einer Einzelperson nach den Sätzen der Lebensmittelsonderkarte (LS) pro Tag zustehen, so daß durch einfache Multiplikation mit der jeweiligen Zahl der Verpflegten das der Küche zur Verfügung zu stellende Tagesquantum leicht errechnet werden kann.

Mit der Leitung der Küche ist stets eine besonders zuverlässige Person zu beauftragen, damit den Verpflegten ihre vollen Tagessätze restlos zukommen.

2. Bei Gaststättenverpflegung erhält jede Person, deren Lebensmittelkarte abhanden gekommen ist, in der Betreuungsstelle die Lebensmittelsonderkarten für Fliegergeschädigte (LS) für zunächst 3 Tage.

In der zugewiesenen Gaststätte werden für jede Mahlzeit die entsprechende Zahl Marken der Normalkarte oder Lebensmittelsonderkarte abgegeben. Die Gemeindeleiter haben mit den Gaststätteninhabern die nötige Vereinbarung zu treffen, insbesondere festzustellen, welche Abschnitte für einzelne Mahlzeiten und welche Abschnitte bei voller Tagesverpflegung (Frühstück, Mittag und Abendessen) abzugeben sind. Die Leiter der Betreuungsstellen sind anzuhalten, die ordentliche Verpflegung in den zugewiesenen Gaststätten zu überwachen.

3. Beendigung des Aufenthalts in der Notunterkunft.

- a) **Personen, die einer anderen Notunterkunft im Schadensort zugeführt werden, behalten die Ihnen zugeteilten Lebensmittelkarten.**
- b) **Personen, die einzeln oder mit Sammeltransport einer Notunterkunft in einer anderen Gemeinde zugeführt werden, müssen mit Lebensmittelkarten für 3 Tage und Naturalverpflegung für 1 Tag versehen sein.**
- c) **Personen, die bei Verwandten oder Bekannten Unterkunft finden oder eine Notwohnung zugewiesen erhalten, müssen im Besitz von Lebensmittelkarten oder Lebensmittelsonderkarten für 3 Tage sein. Bei besonders weiter Entfernung der neuen Unterkunftsgemeinde können Karten für 6 Tage pro Person ausgegeben werden.**

4. Die Milchversorgung für die in den Notunterkünften befindlichen Kinder, insbesondere Kleinkinder, ist unter allen Umständen sicherzustellen. Für jede Notunterkunft ist eine naheliegende Milchverkaufsstelle zu bestimmen. Zweckmäßig wird mit großen Milchlieferanten (Molkereien) vereinbart, daß am Tage nach erfolgtem Angriff auf die belieferte Gemeinde erhöhte Milchmengen zu diesen Milchverkaufsstellen gebracht werden. Für Kinder unter 14 Jahren sind Milchkarten auszugeben, die mit dem »Sofort-Stempel« zu versehen und die der zugewiesenen Milchverkaufsstelle abzugeben sind.

Sämtliche Milchverkaufsstellen sind anzuweisen, an solchen Tagen wegen der ungewissen Milhzufuhren an Familien ohne Kleinkinder erst dann Milch abzugeben, wenn alle eingeschriebenen Familien mit Kleinkindern ihre zustehende Milchmenge erhalten haben. Ein Ausgleich unter den Milchverkaufsstellen ist für diesen Fall vorzusehen.

5. Die Ausgabe der Lebensmittelkarten in den Notunterkünften erfolgt in der Betreuungsstelle durch einen Gemeindebeamten. Für jeden dieser eingesetzten Beamten ist eine Tasche oder ein Koffer bereit zu halten, in dem das nötige Schreibzeug, die Stempel und Stempelkissen und die nötige Zahl von Lebensmittelkarten transportabel unterzubringen sind.

Dem Beamten ist neben der Ausgabe der Lebensmittelkarten auch die Ausstellung des grünen »Ausweises und Betreuungsnachweises für Fliegergeschädigte« (s. Anlage 1 u. Anmerkung*) sowie der Bezugscheine für Spinnstoffe und Schuhwaren zu übertragen.

Der Empfang sämtlicher Lebensmittelkarten und Bezugscheine ist im Ausweis und Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte zu vermerken.

Über sämtliche dem Beamten übergebenen Lebensmittelkarten und Bezugscheine hat das zuständige Wirtschaftsamt der Gemeinde eine Ausgabeliste zu führen.

Der Beamte ist verpflichtet, nach Beendigung der Aktion die restlichen Karten samt dem Doppel der Ausweise und Betreuungsnachweise für Fliegergeschädigte beim Wirtschaftsamt abzuliefern. Das Wirtschaftsamt stellt durch Vergleich der restlichen Karten, der Ausgabeliste und der Eintragungen in den Ausweisen die ordnungsgemäße Kartenausgabe fest.

Die Gemeindepfleger haben die Beamten auszuwählen, auf die Notunterkünfte aufzuteilen und in ihre Aufgabe einzuführen.

V. Sachausstattung der Geschädigten

- Der mit der Ausgabe der Lebensmittelkarten in der Betreuungsstelle beauftragte Gemeindebeamte hat unter Mithilfe der Helfer und Helferinnen der Betreuungsstelle die Wünsche der in den Notunterkünften untergebrachten Geschädigten bezüglich Ausstattung mit Spinnstoffen und Schuhen zu prüfen und die für die Versorgung mit dringendem Sofortbedarf notwendigen Bezugscheine auszustellen. Die Waren sind von den Geschädigten beim örtlichen Einzelhandel einzuholen. Der Einzelhandel ist zu einer entsprechenden Lagerhaltung bereits verpflichtet, sodaß der Mehrbedarf in den meisten Fällen gedeckt werden kann.

Für die Ausstattung der Fliegergeschädigten mit Spinnstoffen und Schuhwaren gelten die Erlasse des Ministeriums für Wirtschaft und Arbeit vom 29. 4. 1943 — W I 4 g Nr. 18.5314/43 und vom 15. 5. 43 — W I 6 b Nr. 25.2462/43.

- Fliegergeschädigte, die nicht in Notunterkünften untergebracht sind, erhalten ihre Bezugscheine von den zuständigen Gemeindedienststellen nach den gleichen Grundsätzen.
- Bei Übersiedlungen in Notwohnungen ist der Bedarf für den notwendigsten Hausrat zur Führung eines eigenen Haushalts bereitzustellen, unter Berücksichtigung des etwa noch vorhandenen Eigentums. Selbstverständlich können — unabhängig von der Frage der Entschädigung — zunächst nur die allernotwendigsten Geräte und Möbel zur Ausstattung der Wohnungen geliefert werden. Welche Geräte und Möbel bei Totalschäden auf jede zur Familiengemeinschaft gehörige bzw. Einzelperson entfallen und welche Stücke jeder Haushalt nur einmal zugeteilt erhält, ist der als Anlage 3 beigefügten Liste zu entnehmen. Der Bedarf einer Familie wird errechnet durch Multiplikation der Personenzahl mit der angegebenen Zahl der Einzelgeräte unter Abzug des noch vorhandenen Eigentums.
- Grundsätzlich ist, falls der Bedarf nicht außerordentliche Formen annimmt, der örtliche Einzelhandel Lieferant. Die einschlägigen Geschäfte unterhalten für den Bedarfsfall entsprechende Lager.

Kann der auftretende Bedarf örtlich nicht mehr gedeckt werden, so ist unter Angabe der benötigten Mengen Bericht zu erstatten:

von den Gemeindepflegern der Luftschutzorte I. Ordnung an den Generalreferenten für den überörtlichen Luftschutz unmittelbar, von den übrigen Gemeindepflegern an den zuständigen Bezirks- hauptmann — Reichsauftragsverwaltung.

VI. Inganghaltung der Versorgung mit täglichen Bedarfsgütern

- Die allgemeine Versorgung mit Gütern des täglichen Bedarfs darf durch Luftangriffe nicht beeinträchtigt werden. Auch nach Zerstörung von zahlreichen Geschäften muß der Verkaufsapparat des Handels für eine ungehinderte Versorgung der Bevölkerung in Gang bleiben. Deshalb ist Sorge zu tragen, daß die Verkaufskapazität der betroffenen Gemeinde, bzw. des betroffenen Gemeindeteils, sofort wieder hergestellt wird durch Wiedereinrichtung geschädigter Verkaufsstellen, Einrichtung von neuen Verkaufsstellen und Schaffung von fliegenden Verkaufsständen bzw. Märkten; ferner durch sofortige Belieferung der wiederhergestellten und neuen Verkaufsstellen durch den Großhandel.
- Zur Vorbereitung und Durchführung dieser Aufgaben wird in den Luftschutzorten I. und II. Ordnung zweckmäßig ein Einsatzstab des Handels gebildet, der den Weisungen des Gemeindepflegers untersteht. Dem Einsatzstab gehört an:
Der örtliche Leiter des Einzelhandels und je ein Vertreter der wichtigsten Fachpartien [Lebensmittelhandel, Drogerien, Textilhandel, Schuhhandel, Möbelhandel, Haushaltwarengeschäfte (Eisenwaren, Glas, Keramik)].

*) Die Formulare werden zentral beschafft. Über den Bezug ergeht besondere Weisung.

Der Einsatzstab hat vor allem:

1. einen Plan für die Gemeinde oder die Gemeindeteile aufzustellen, nach dem bei Ausfall von Geschäften der genannten Sparten die Wiederherstellung der Betriebe erfolgt, mit dem Ziel, die Versorgung auf jeden Fall sicherzustellen;
2. ein Meldesystem vorzubereiten, das ihn instandsetzt, bereits in den Vormittagsstunden nach einem Angriff einen Überblick über die Ausfälle zu erhalten;
3. nach dem ausgearbeiteten Plan (1.) und den eingegangenen Meldungen (2.) sofort für die Wiederherstellung der Verkaufskapazität zu sorgen;
4. die einzelnen Geschäftsinhaber anzuhalten, ihre etwa beschädigten Verkaufsräume wieder instandzusetzen und den Betrieb — wenn auch zunächst nur notdürftig — behelfsmäßig weiterzuführen;
5. durch entsprechende Maßnahmen (Hinweisschilder, Plakatanschlag) für die Unterrichtung der Bevölkerung zu sorgen.

Die Leiter der Einsatzstäbe sind verpflichtet, ihre Maßnahmen im engsten Einvernehmen mit dem Gemeinleiter zu treffen.

VII. Versorgung der Verletzten und Bestattung der Opfer

- a) Die Bergung der Verletzten an den Schadensstellen, die ärztliche Versorgung in den LS-Rettungsstellen und die notwendige Überführung in das Krankenhaus ist Sache des örtlichen Luftschutzleiters.
- b) Dem Leiter der Sofortmaßnahmen obliegt im wesentlichen:
  1. die Bereitstellung von Hausapothen und je einer geeigneten Pflegerin in den Notunterkünften zur Behandlung kleiner Verletzungen;
  2. die Bereitstellung von Transportmitteln und des Begleitpersonals zum Abtransport der Verletzten in auswärtige Krankenhäuser, falls die Aufnahmefähigkeit der örtlichen Anstalt(en) nicht ausreicht;
  3. die Versorgung der in die Krankenhäuser Eingelieferten mit Lebensmittelkarten;
  4. die Feststellung der Namen und Anschriften der Eingelieferten, damit die **Auskunftszentrale der Gemeinde** die Angehörigen auf Anfrage verständigen kann.
- c) Vorsorglich hat der Gemeinleiter als Leiter der Sofortmaßnahmen im Einvernehmen mit der Krankenhausleitung alle Maßnahmen zu erwägen und alle ihm zur Verfügung stehenden Mittel einzusetzen, um die größtmögliche Bereitschaft der örtlichen Anstalt(en) zur Aufnahme von Verletzten nach Luftangriffen zu erreichen. Besonderes Augenmerk ist den Ausweichmöglichkeiten zuzuwenden für den Fall, daß ein Krankenhaus wegen Beschädigung oder Zerstörung ausfällt.
Können die Verletzten wegen völliger Belegung der örtlichen Krankenhäuser nicht mehr untergebracht werden, so ist von den Leitern der Sofortmaßnahmen in den Luftschutzorten I. Ordnung beim Generalreferenten für den überörtlichen Luftschutz unmittelbar, von den Leitern der Sofortmaßnahmen der übrigen Luftschutzorte bei dem zuständigen Bezirkshauptmann — Reichsauftragsverwaltung Weisung einzuholen.
- d) Bei größeren Luftangriffen, die eine erhöhte Zahl von Opfern fordern, können Schwierigkeiten bei der Beschaffung der nötigen Zahl von Särgen entstehen. Die Leiter der Sofortmaßnahmen haben sich deshalb genau über die vorhandenen Sarglager zu informieren und festzustellen, welche Fertigung innerhalb von 3 Tagen von den Sargtischlern erreicht werden kann. Danach sind die entsprechenden Dispositionen zu treffen. Die Holzknappheit erfordert selbstverständlich bei der Sargherstellung die Verwendung allereinfachster Holzarten, schlichteste Form und einfachsten Anstrich.

VIII. Betreuung der Tiere

In allen Luftschutzorten sind passende Gebäulichkeiten (Überdachungen, Schuppen, Remisen etc.) vorzusehen, die zur Aufnahme von Tieren dienen können, deren Stallungen zerstört oder vorübergehend unbrauchbar geworden sind. Vorrichtungen zum Füttern und Tränken sowie Futtermittel sind greifbar zu halten. Für die Wartung und Pflege der Tiere sind sachkundige Leute aufzustellen, die sich nach Luftangriffen sofort auf ihren Posten zu begeben und dort den evtl. Zutrieb von Tieren abzuwarten haben.

Der örtliche Luftschutzleiter in den Luftschutzorten I. Ordnung ist zu verständigen, an welchen Stellen solche Unterbringungsmöglichkeiten bestehen, damit er das geborgene Vieh dorthin verbringen lassen kann.

Soweit das geborgene Vieh nicht in seine alten Stallungen zurückgebracht werden kann, ist es alsbald auf vorhandene Stallungen aufzuteilen.

IX. Bereitstellung von Transportmitteln

Der insgesamt zur Verfügung stehende Wagenpark wird nach Luftangriffen außerordentlich beansprucht. Daher ist die Bereitstellung von Kraftfahrzeugen nur dann zu fordern, wenn andere Transportmöglichkeiten nicht vorhanden oder nicht geeignet sind. Zur Vermeidung nutzloser Zeit- und Kraftstoffvergeudung ist jeder Fahrbefehl mit genauer Ziel- und Zeitangabe zu geben und der Einsatz so vorzubereiten, daß keine unnötigen langen Wartezeiten für die Kraftwagen entstehen.

Die benötigten Kraftwagen werden, soweit der gemeindeeigene Kraftwagenpark nicht ausreicht, bei den zuständigen Fahrbereitschaftsleitern angefordert.

Reichen die örtlich zur Verfügung stehenden Transportmittel nicht aus, so ist von den Leitern der Sofortmaßnahmen in den Luftschutzzorten I. Ordnung an den Generalreferent für den überörtlichen Luftschutz unter Angabe der benötigten Zahl und des Transportzweckes Meldung zu geben. Die Gemeindeleiter in den Luftschutzzorten II. und III. Ordnung geben die Meldung an den zuständigen Bezirkshauptmann—Reichsauftragsverwaltung.

X. Beseitigung der Bombenschäden

a) Straßenräumung

Zu den ersten Aufgaben des Leiters der Sofortmaßnahmen gehört der Einsatz der Straßenräumtrupps. Von Glassplittern, Dachziegeln und Mauertrümmern freigeräumte Straßen sind die Voraussetzung für die Heranführung der Fahrzeuge und damit den raschen und wirksamen Einsatz der organisierten Kräfte.

Die Bewohner der nicht unmittelbar betroffenen Straßenzüge sind zu verpflichten, sofort nach dem Angriff die Fahrbahn von Splittern und Trümmern zu reinigen.

b) Gas-, Strom- und Wasserversorgung

Aus den Betriebsangehörigen der städtischen Werke und sonstigen geeigneten örtlichen Kräften sind Spezialtrupps zu bilden, die zur Beseitigung von Schäden an Gas-, Wasser- und Elektrizitätsleitungen angesetzt werden. Ihnen obliegt vor allem die Behebung der in den Versorgungsanlagen selbst eingetretenen Schäden mit dem Ziel, die gestörte Versorgung der Gemeinde, insbesondere mit Licht und Wasser, alsbald wieder in Gang zu bringen.

Hierbei ist die Sicherung der Wasserversorgung am vordringlichsten und daher in jeder Gemeinde sorgfältig vorzubereiten. Ist der **Wassermangel durch Beschädigung der Wasserwerke** bedingt, so ist bis zur Wiederherstellung der Werke die Bevölkerung durch **Einsatz von Sprengwagen und Wassertanks** straßenweise zu bestimmten Tageszeiten mit Wasser zu versorgen. Soweit Brunnen mit einwandfreiem Trinkwasser vorhanden sind, sind sie in die Wasserversorgungsplanung einzubeziehen.

Bleiben die Wasserwerke unbeschädigt, so sind zunächst die Schäden an den Hauptrohrleitungen zu beheben. **Bis zur Wiederherstellung der Hausleitungen ist den Bewohnern die Möglichkeit zu geben, das für den Haushalt nötige Wasser am Hydranten zu holen.**

c) Behebung der Bauschäden (allgemeines)

1. Der Leiter der Sofortmaßnahmen hat nach einem Angriff alsbald die Feststellung der entstandenen Schäden einzuleiten, um einen Überblick über den angerichteten Gesamtschaden zu erhalten. Die Feststellung nehmen zweckmäßig sachkundige Kräfte des Stadtbauamtes vor, in den Landgemeinden zunächst die ortssässigen Baumeister unter späterer Hinzuziehung des Amtstechnikers der Bezirksbehörde.
2. Mit der Feststellung der Schäden ist eine Einteilung der Einzelfälle nach Dringlichkeitsstufen vorzunehmen. Schäden an Gebäuden von Behörden, Versorgungsanlagen und sonstigen wichtigen, der Allgemeinheit dienenden Objekten, sind in erster Linie zu beseitigen. Im übrigen sind grundsätzlich leichte Schäden zuerst, die schweren zuletzt zu beheben; die notwendigen Wohn- und Schlafräume vor Läden und Werkstätten, —Dächer, Fenster und Türen vor dem Mauerwerk wiederherzustellen. Auf dem Lande ist den Stallungen der Tiere und den Scheunen zur Vermeidung von Einbußen an Vieh und Erntevorräten ganz besondere Aufmerksamkeit zu widmen.

d) Einsatz der Arbeitskräfte

1. An örtlichen Einsatzkräften stehen dem Leiter der Sofortmaßnahmen zur Beseitigung der Bauschäden zur Verfügung:
  - a) die außerbetrieblichen örtlichen Aufräumungstrupps [= A-Trupps (ungelernte Kräfte)] und Bauhilfstrupps [= B-Trupps (Fachkräfte)], die im allgemeinen aus den Arbeitskräften und Fachkräften der städtischen Verwaltung, verstärkt durch das ortssässige Gewerbe, gebildet werden;

- b) die aus den Belegschaften der örtlichen Betriebe mit **weniger** als 200 Mann Belegschaft gebildeten A-Trupps und B-Trupps;
- c) die aus den Belegschaften der örtlichen Betriebe mit **mehr** als 200 Mann Belegschaft gebildeten A-Trupps und B-Trupps.

Die Stärke der unter b) und c) genannten A- und B-Trupps beträgt 10 v. H. der männlichen Belegschaft der Betriebe. Die Trupps können nur nach vorheriger Genehmigung und nur für kürzere Zeitdauer eingesetzt werden, da sie vornehmlich den Betrieben selbst zur Verfügung stehen. Hierzu sind an die Gemeindeleiter nähere Weisungen ergangen.

Reichen die örtlichen Kräfte nicht aus, so können zusätzlich weitere Handwerkerkolonnen und Arbeitskräfte angefordert werden. Die Anforderungen sind zu richten:
von den Gemeindeleitern der Luftschutzorte I. Ordnung an den Generalreferenten für den überörtlichen Luftschutz unmittelbar,
von den übrigen Gemeindeleitern an den zuständigen Bezirkshauptmann — Reichsauftragsverwaltung.

Bei der Anforderung ist anzugeben:

- a) welche Umstände den Einsatz überörtlicher Kräfte notwendig machen,
- b) welche Fachsparten benötigt werden (Glaser, Dachdecker, Hilfsarbeiter etc.),
- c) wo und bei wem sich die eintreffenden Handwerkereinsatzkolonnen und Trupps, bzw. deren Leiter zu melden haben.

Die Anforderung des überörtlichen Einsatzes soll schriftlich erfolgen. Telefonische Anforderungen sind sofort schriftlich zu bestätigen.

2. Es ist dringend erforderlich, daß für den Einsatz der von auswärts kommenden Arbeitskräfte alles entsprechend vorbereitet ist. Insbesondere ist zu sorgen für:
  - a) Transportgelegenheit zur Schadensstelle, falls sie weit von der Bahnstation entfernt liegt,
  - b) genügendes Material, damit die Arbeit sofort aufgenommen werden kann,
  - c) saubere Unterkunft für sämtliche Arbeitskräfte,
  - d) ordentliche Verpflegung.

e) Beschaffung des Materials

1. Das zur Behebung der Bauschäden notwendige Material ist zunächst aus den Beständen des örtlichen Gewerbes zu entnehmen. Besteht für die sofortige Beseitigung eines Schadens besondere Dringlichkeit, so kann auch Material von örtlichen Baustellen genommen werden; es ist alsbald wieder zu ersetzen.

Reicht das Material nicht aus, so ist unter genauer Angabe des Zweckes und der Menge entsprechende Anforderung zu richten:

von den Gemeindeleitern der Luftschutzorte I. Ordnung an den Generalreferenten für den überörtlichen Luftschutz unmittelbar,
von den übrigen Gemeindeleitern an den zuständigen Bezirkshauptmann — Reichsauftragsverwaltung.

2. Der Anforderung hat eine strenge fachmännische Überprüfung über die zur Schadensbeseitigung nötige Menge vorauszugehen. Mit Rücksicht auf die Knappeit an Baustoffen ist nur das unbedingt notwendige Quantum anzufordern. Die Bildung von Reservelagern irgendwelcher Baustoffe ist untersagt und würde strenge Bestrafung der Verantwortlichen zur Folge haben. Das benötigte Material wird im Bedarfsfalle rasch und in genügender Menge geliefert werden.

Anordnung zu IV

der Anweisung an die Leiter der Sofortmaßnahmen betr. Maßnahmen zur Behebung von Schäden nach Luftangriffen.

Verpflegung der Fliegergeschädigten.

1. Gemeinschaftsverpflegung in Notunterkünften mit Küche [s. Anweisung IV, Buchst. b) Ziff. 1)].

In den Notunterkünften mit Gemeinschaftsverpflegung geben die im Besitz ihrer Lebensmittelkarten befindlichen Insassen diese in der Betreuungsstelle ab. Von den Karten werden für jeden Tag voller Gemeinschaftsverpflegung die entsprechenden Lebensmittelkarten abgeschnitten. **Beim Ausscheiden aus der Gemeinschaftsverpflegung** erhält jede Person ihre Lebensmittelkarten zurück, sofern sie noch Marken für mindestens 3 Tage volle Verpflegung enthalten. Andernfalls ist wie den übrigen Insassen, deren Lebensmittelkarten verlorengingen, die Lebensmittelsonderkarte »LS« auszuhändigen.

Für den Bedarf der Gemeinschaftsküche der ersten 3 Tage nach der Aufnahme obdachlos gewordener Fliegergeschädigter sind Vorschußbezugscheine über die Ration eines Normalverbrauchers, und zwar lediglich nach der Kopfzahl der Insassen ohne Rücksicht auf die Rationsunterschiede bei den einzelnen Altersgruppen auszustellen. Nur bei Milch sind die den einzelnen Altersgruppen zustehenden Rationen zu berücksichtigen. Die Bezugscheine sind mit dem Stempel »LS« zu bezeichnen.

Es wird zweckmäßig sein, über die einzelnen Lebensmittel mehrere Teilbezugscheine vorzubereiten (über $\frac{1}{2}$ oder $\frac{1}{4}$ Mengen), um die Gesamtmenge im Bedarfsfalle von mehreren der zugewiesenen Lieferfirmen besorgen zu können.

Die LS-Bezugscheine sind für die einzelnen Notunterkünfte bis auf Ausstellungsdatum und Unterschrift vorzubereiten, in entsprechend gekennzeichnete und versiegelte Umschläge zu geben und den Leitern der Betreuungsstellen der Notunterkünfte zu getreuen Händen zu übergeben.

Von den Leitern der Betreuungsstellen zur Verfügung gestellten LS-Bezugscheinen hat die Bezugscheinausgabestelle ein doppeltes Verzeichnis (Bezugschein-Nummer, Menge und Art der Lebensmittel) anzufertigen; das Original verbleibt zu Kontrollzwecken bei der Ausgabestelle, der Durchschlag wird mit den Bezugscheinen in den Umschlag gepackt. Sobald diese in Umlauf gesetzt werden, hat der Leiter der Betreuungsstelle in dem Verzeichnis bei den betr. Bezugscheinen das Ausgabedatum einzutragen. Bei der Abrechnung bzw. bei einer Nachforderung von Bezugscheinen hat er das Verzeichnis bei der Bezugscheinausgabestelle mitzurütteln.

2. Gaststättenverpflegung der Insassen von Notunterkünften ohne eigene Küche [s. Anweisung IV, Buchst. b), Ziff. 2)].

Die Verpflegung in den Gaststätten, denen die Insassen der Notunterkünfte zugewiesen werden, erfolgt gegen Abgabe von Lebensmittelkarten. Diejenigen Fliegergeschädigten, deren Lebensmittelkarten infolge des Luftangriffes verlorengegangen sind oder vernichtet wurden, erhalten je Person, ohne Unterschied des Alters, für die ersten 3 Tage die Lebensmittelsonderkarte »LS«; bei längerer Aufenthaltsdauer in der Notunterkunft gegebenenfalls nochmals für weitere 3 Tage.

Für Kinder unter 14 Jahren sind die entsprechenden Milchkarten auszugeben, die zum sofortigen Bezug in den dafür vorgesehenen Geschäften mit dem »Sofortstempel« zu versehen sind.

Fällt die Zeit der Unterbringung in Notunterkünften auf das Ende einer Versorgungsperiode und reichen die im Besitz der Geschädigten befindlichen Lebensmittelkarten nicht aus, so sind diese Karten einzuziehen und dafür Lebensmittelsonderkarten für 3 Tage auszugeben.

Die Leiter der Sofortmaßnahmen regeln zweckmäßig vorher mit den Inhabern der in Aussicht genommenen Gaststätten die Durchführung der Verpflegung. Insbesondere ist festzusetzen, welche Abschnitte sowohl der normalen Lebensmittelkarten wie der Lebensmittelsonderkarten für einzelne Mahlzeiten, und welche Abschnitte bei einer Vollverpflegung pro Tag (Frühstück, Mittag und Abendessen) gefordert werden dürfen.

3. Regelung der Verpflegung bei Abreise bzw. Abtransport von Fliegergeschädigten. [s. Anweisung IV, Buchst. b), Ziff. 3]

Die einzeln oder mit Sammeltransport den Notunterkünften in anderen Gemeinden zugeführten Personen müssen mit Lebensmittelkarten für 3 Tage und Naturalverpflegung für 1 Tag (Reisetag) versehen sein.

Bei Übersiedlung fliegergeschädigter Personen in endgültige Unterkünfte (Notwohnung), sei es am Schadensort selbst, oder in anderen Orten, erhält jede Person, die nicht über die normalen Lebensmittelkarten zur Verpflegung für 3 Tage verfügt, die Lebensmittelsonderkarte für 3 Tage, bzw. bei weiter Entfernung für 6 Tage.

Nach Ablauf der 3 Tage treten die Übersiedelten auf Grund der Abmeldebescheinigung (s. Abs. 4) wieder in den normalen Kartenbezug durch die Gemeinde ein. Die hierzu notwendigen Lebensmittelkarten sind rechtzeitig bei der zuständigen Bezirksbehörde anzufordern.

Bei Abmeldung wird eine Abmeldebescheinigung (Vordruck) in doppelter Fertigung ausgestellt, auf der zu vermerken ist, für wieviel Tage Lebensmittelkarten bzw. Lebensmittelsonderkarten im Besitz des Abmeldenden sind. Eine Fertigung der Abmeldebescheinigung (rot) wird der abzumeldenden Person ausgehändigt und dient ihr als Nachweis über die erfolgte Abmeldung gegenüber der neuen Gemeinde bzw. der neuen Kartenausgabestelle. Die zweite Fertigung (weiß) wird der bisherigen Lebensmittelkartenausgabestelle übersandt.

Bei der Abmeldung ist in den »Ausweis und Betreuungsnachweis für Fliegergeschädigte« die Gesamtzahl der für die betreffende Person ausgegebenen Lebensmittelkarten und die Zeit, für die sie ausgegeben sind, einzutragen.

Liste
der Gegenstände zur Ersteinrichtung von Wohnungen Bombengeschädigter
[**zur Anweisung Ziff. V, Buchst. c).**]

1. Bedarf jedes Haushaltsmitglieds		Stück	Stück
Besteck (Esslöffel, Essgabel, Essmesser, Kaffeelöffel)	.	1	Untertasse . . . . .
Teller	.	1	Bett (komplett) . . . . .
Obertasse	.	1	Stuhl . . . . .

2. Bedarf der Familiengemeinschaft

Küchenherd (mit Rohr)	.	1	Wannen	1
Ofen	.	1	Drahtsieb	1
Kohlenschaufel	.	1	Schöpflöffel	1
Feuerhaken	.	1	Holzlöffel	2
Kochtöpfe (hoch und niedrig)	.	3	Kleiderbürsten	1
Bratpfannen	.	1	Schuhbürsten	1
Milchtopf	.	1	Waschbürsten	1
Eimer	.	1	Kämme	1
Waschtopf	.	1	Petroleumlampe	1
Schüssel	.	1	Nachtgeschirr	1
Kannen	.	1	Tisch	1
Küchenmesser	.	2	Kleiderschrank	1
Essenträger (Arbeitertopf)	.	1	Küchenschrank	1
Waschschnüsel	.	1		

Zusätzlich bei Familiengemeinschaften mit Kleinkindern

Kinderwagen	.	1	Sauger	2
Kindersaugflaschen	.	1	Spirituskocher	1

Bezirksbehörde in Chrudim
Fernsprecher Nr. 10.

Zahl: 42.370/43.

Chrudim, am 17.9.1943.

An alle Gemeindeleiter.

Betrifft: Massnahmen zur Behebung von Schäden nach Luftangriffen.
Anl.: 1 /Anweisung/.

In der Anlage übersende ich die vom Generalreferenten für den überörtlichen Luftschatz an die Leiter der Sofortmassnahmen adressierte Anweisung /betr. Massnahmen zur Behebung von Schäden nach Luftangriffen.

Diese Massnahmen sind sofort durchzuführen, soweit sie nicht offensichtlich auf Verhältnisse zugeschnitten sind, wie sie nur in grösseren Städten vorliegen:

Den Gemeindeleitern als den Leitern der Sofortmassnahmen wird die Notwendigkeit einer sorgfältigen Auswahl der Personen, die innerhalb der örtlichen Organisation wichtige Funktionen zu erfüllen haben, ganz besonders eindringlich nahegelegt.

Zur Besprechung über die von den Gemeindeleitern zu ergreifenden Massnahmen und zur Klarung auftretender Zweifelsfragen werden für Donnerstag den 29. September 1943 nach Chrudim /Stadt.Kino/

für Freitag den 24. September 1943 nach Nassaberg/Ldw. Haus/

für Sonnabend den 25. September 1943 nach Hlinsko/Sitzungssaal des Stadtamts/

für 8.15 Uhr Gemeindeleiterversammlungen einberufen an denen alle Gemeindeleiter pflichtigmass teilzunehmen haben.

Der Bezirkshauptmann:
Dr. Sebesta ..h.

Stimmt mit dem genehmigten
Entwurf überein.

Kanzleivorstand:

U. C. M. W.

Tschechische Übersetzung:

V příloze zasílan pokyny o opatřeních k odstanění škod po letckých útocích vydané generálním referentem pro nadřazenou protiletadlovou ochranu.

Tato opatření budou z neodkladně provedena, pokud jde o města, kde se vyskytuje většina zájemců k poněru, jaké se vyskytuje většinou v městech.

starostům obcí, jako veducim okamžitych opatření se zvlášt důrazné připomíná, aby venovali zvlátní péči volbě osob, kterým při místní organizaci nadřazene protiletadlové ochrany budou svěřeny důležité funkce.

K projednání opatření, která by zde byla vykonati a k vyjasnění vyskytluvších se pochybností svoláván poradu starostů a to:

na čtvrtok 25.září 1943 do Chrudimi /Městské Kino/

na pátek 26.září 1943 do Nasavrk /Zeměd. dům/

na sobotu 27.září 1943 do Klinska /Zasedací síň městského úřadu/
vždy na 8.15 hod., na jednu z nich musí se starosta obce dostavit. Učast jest povinna.
